

İSTANBUL METROPOLİTEN PLANLAMA ve KENTSEL TASARIM MERKEZİ

Ayrıcalıklı bir coğrafyanın sağladığı doğal güzellikle ve tarihsel zenginliklerle bezenmiş İstanbul'un son yıllarda maruz kaldığı plansız girişimler sonucu, anılan değerlerinin kısmen maskelenmiş kısmen de yitirilmiş olduğu gözlenmektedir.

İstanbul'a hak ettiği tarihsel ve çağdaş konumunu planlı yaklaşımlarla yeniden kazandırmak kuşağımız siyasilerinin, bilim adamlarının ve uzmanların erteleyemeyeceği bir görev olmaktadır.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Bimtaş BOĞAZİÇİ İNŞAAT MÜŞAVİRLİK A.Ş.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
IMP
METROPOLİTEN PLANLAMA VE KENTSEL TASARIM MERKEZİ
ISTANBUL GREATER MUNICIPALITY METROPOLITAN PLANNING & URBAN DESIGN CENTER

Ağustos 2006

Ayrıcalıklı bir coğrafyanın sağladığı doğal güzellikle ve tarihsel zenginliklerle bezenmiş İstanbul'un son yıllarda maruz kaldığı plansız girişimler sonucu, anılan değerlerinin kısmen maskelenmiş kısmen de yitirilmiş olduğu gözlenmektedir. İstanbul'a hak ettiği tarihsel ve çağdaş konumunu planlı yaklaşımlarla yeniden kazandırmak kuşağımız siyasilerinin, bilim adamlarının ve uzmanların erteleyemeyeceği bir görev olmaktadır.

Anılan görevin gerektirdiği politika, plan, program ve projeleri oluşturmak ve uygulanmalara yön vermek üzere **İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Dr. Mimar Kadir TOPBAŞ** tarafından **İstanbul Metropoliten Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP)** bir **İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB)** Şirketi olan **BİMTAŞ** bünyesinde kurularak **Prof. Hüseyin KAPTAN**'ın yürütücülüğünde Mart 2005'de faaliyete geçmiş ve böylelikle siyaset ile bilim dünyasının buluşmasına zemin oluşturulmuştur.

İstanbul'un İl Çevre Düzeni Planı ile Nazım Planları'nı kapsayan çok sektörlü ve bütüncül strateji planlarının yanı sıra, bu çerçevede önem arz eden tekil kentsel tasarım projelerinin de hazırlanmasını üstlenen **İMP**; çalışmalarında başta **İBB**'nin diğer ilçe belediyelerinin yönetici ve uzman kadroları olmak üzere; merkezi ve yerel yönetim birimleri, meslek ve sivil toplum kuruluşları ile biraraya gelmektedir.

Katılımcı ve şeffaf planlama sürecine ve pratiğine geçişte Türkiye'de örneğine ilk defa rastlanan bir çapta gerçekleştirilen böylesine işbirliği dünya üniversitelerine ve uluslar arası meslek çevrelerine de ilginç gelmekte olup, akademik ve pratik bilgi ve deneyimler IMP'ce düzenlenen veya destek verilen bir çok platformda paylaşılmakta ve bunlar kentin doğal, tarihsel, mekansal ve sosyo-kültürel değerleriyle birlikte yaygınlaştırılmaktadır.

İstanbul'un planlanmasında bilimin aydınlattığı yoldan ilerlemeyi tercih eden ve bu tercihini **İMP**'yi kurarak somutlaştıran siyasi iradenin, çok yönlü ve çok aktörlü planlamanın kurumsallaşmasına kararlılıkla sağladığı katkının iyi değerlendirilerek; geçmişten çıkartılan dersler ve meslek etiği doğrultusunda olmak üzere, geleceğin akılcı yaklaşımlarla yönlendirilmesinde etkin hizmetler vermesi **İMP**'nin varoluş nedenidir.

Bir 'Dünya Kenti' düzeyine ulaştırmak üzere vizyonunun tanımlanması ve uygulamaya geçirilmesi için İstanbul'un potansiyellerinin belirlenmesine ve ekonomik olanaklarına perspektif kazandırılmasına araç olacak planın; doğal, tarihi ve kültürel öğeleri de öne çıkartmak üzere bütüncül bir yaklaşıma dayanılarak üretilmesi, **İMP**'nin özgörevidir. Söz konusu görevin yerine getirilmesi sırasında planlar için tüm araştırmaların bilimsel bir içerikle yapılmasına, araştırma sonuçlarının geniş kesimlerce paylaşılmasına ve yorumlanmasına, sorunların her sektör açısından farklı görüşlerle saptanmasına ve çok yönlü sorgulamalar sonrası alternatif önerilerin etraflıca değerlendirilerek etkin çözümlerin üretilmesine gerekli önem **İMP**'ce atfedilmektedir.

Tüm tarafların uzlaştığı ve kurumsal temellerin sağlam tutulduğu yaklaşımlarla farklı ölçekli planlar arasında bütünlüğün ve tutarlılığın sağlanmasında; İstanbul'un depreme ve diğer etkenlere bağlı sorunlu yerleşim kesimleri ile yeniden yapılanma gerektiren kesimlerinin dönüşüm planlarının yaşam ve çevre kalitesini arttırmaya yönelik önlemlere ve südürülebilirlik ilkesine dayandırılması esas alınmaktadır. Uygulamada karşılaşılan sorunların gerekli yasal düzenlemelerle aşılabilmesi için merkezi ve yerel yönetimin ilgili kadrolarıyla ve destek hizmet çevreleriyle işbirliğine gidilmekte olup; gerçekci ve kalıcı çözümlerin üretilebilmesi için yerel koşulların katılımcılarla birlikte ve etraflıca irdelenerek, üzerinde uzlaşılan ve benimsenen önerilerin yasama sürecini gerçekleştiren organlara iletilmesi yöntemi izlenmektedir.

Ulusal ve uluslar arası yarışmalar yoluyla yaratıcı, yenilikçi ve rekabetçi kentsel tasarım odaklı projelerin üretilmesi için çalışmalar ve düzenlemeler yapılırken; bu projelerin uygulanabilirliğini sağlamak üzere yerel yönetim aktörlerini, taşınmaz sahiplerini, kullanıcıları, hizmet sunucuları, girişimcileri ve finansörleri bir araya getiren ve yerel koşullara özgü ortaklık modelleri üreten yaklaşımlarda bulunulmaktadır. İstanbul Metropoliten Alanı içerisinde yerel için yapılması gereken planlama yaklaşımlarının; yerel koşullar göz önüne alınarak yerelde oluşturulması ve bunların yerel yönetimlerce benimsenerek merkezi hükümet politikalarında konumlandırılması anlayışının yerleştirilmesine büyük özen gösterilmektedir.

İMP tarafından gerçekleştirilen çok ölçekli planlama çalışmalarının felsefesinde çok sektörlü ve bütüncül yaklaşımlar yatmakta ve temelini ise disiplinler arası işbirliği oluşturmaktadır. Bu itibarla IMP çatısı altında; üst ölçekli planlara açılım sağlamak üzere **Ülke ve Bölge Planlama** Grubu, nüfus hareketlerini izlemek üzere **Demografi** Grubu, ekonomi-ekoloji ikileminde çevresel ve kentsel sürdürülebilirliği sağlamak üzere **Doğal Yapı** Grubu, kentin ekonomik yapısını belirlemek üzere **Ticaret ve Hizmetler** Grubu ile **Sanayi** Grubu, yerleşim alanları ve ortamlarını saptamak üzere **Konut ve Yaşam Kalitesi** Grubu, tarihi ve sosyo-kültürel yapı ile turizm faaliyetlerini ele almak üzere **Kültür Endüstrileri** Grubu, kentsel işlevler arasında etkin bağlantılar kurmak üzere **Ulaşım** Grubu ile **Lojistik** Grubu, görev üstlenirken, **Eşgüdüm ve Strateji** Grubu plan çalışmalarında sektörel uyumluluğu sağlamak, **Metropoliten Planlama** Grubu sektörel plan yaklaşımlarını mekansal boyuta yansıtmak, **Kentsel Tasarım ve Yarışmalar** Grubu metropol bütününde öncelik taşıyan noktasal ve alansal projeleri düzenlemek üzere çalışmalar sürdürmektedir. Anılan grup çalışmalarına sayısallaştırılmış ortamlarda fiziki veri katmanlarıyla destek sağlayan ise, **Coğrafi Bilgi Sistemleri** Grubu'dur.

Ülke ve Bölge Planlama Grubu İstanbul'un küresel ve bölgesel ölçekteki konumuna, ülke içindeki rol ve işlevlerine üst ölçekte bakarak; İli'nin mekânsal gelişimine yönelik makro perspektiflerin oluşturulması amacıyla çalışmalarını yürüten uzmanlardan oluşmaktadır. 12 milyonu aşan nüfusuyla küresel ölçekte büyük kentler arasında yer alması ve Avrupa'nın en büyük metropollerinden biri olması itibarıyla; gerek Avrupa ile sürdürdüğü ilişkilerinin, gerekse Avrasya ve Ortadoğu coğrafyasında oynadığı rolün kentin iç dinamikleri ve yapısı üzerindeki etkilerinin belirlenmesi ve anlaşılması, İstanbul'a ilişkin karar önerilerinin geliştirilmesinde vazgeçilmez önem taşımaktadır.

Ayrıca, Türkiye'nin "primer kenti" olan İstanbul'un ülke bütünü içerisinde konumunun ve rolünün doğru tanımlanması ve saptanması; bu metropolü yönlendirecek kararların daha sağlıklı ve gerçekçi bir zeminde alınabilmesini sağlayacak olup, Marmara Bölgesi'ndeki diğer yerleşim birimleri ile girmesi gerekli işlevsel ilişkilerin ortaya konmasına ve iller arasında karşılıklı kazanımlar yaratacak bölgesel gelişme stratejilerinin belirlenmesine yönelik çalışmalara da ışık tutmaktadır.

Ülke ve Bölge Planlama Grubu; ulusal mekansal gelişme süreçlerinin bir analizini yaparak kentsel koridorların, ekonomik sektörlerin ve sosyal yapının gelişme eğilimlerini incelemekte ve bu eğilimlerin İstanbul üzerinde olduğu kadar Marmara Bölgesi üzerindeki etkilerinin yorumuna da dayanarak İstanbul ve Marmara Bölgesi'ne stratejiler üzerinde çalışmaktadır. Bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi ile bölge içi işlevsel ve mekansal bütünlüğün sağlanmasını ön planda tutan böylesine bir çalışmanın yürütülmesinde, Bölge Kalkınma Ajansları'nın üstlenecekleri misyona pragmatik bir katkının sağlanması da amaçlanmaktadır.

İstanbul'un günümüzde yaşadığı sorunların birçoğunun kestirilemeyen nüfus artışlarından kaynaklandığı gerçeğinden hareketle; **Demografi Grubu,** yıllık 1 milyona yakın kişiyle ülkenin en fazla göç alan ili olduğu kadar, 500'e yakın kişiyle en fazla göç veren ili niteliğini de taşıyan İstanbul'un demografik yapısı ve gelişimi üzerine çalışmalar yaparak; yaş ve cinsiyet dağılımı, yaşam olasılığı ve göç hareketleri gibi kentin planlanmasında önemli verileri ve değişkenleri içermek üzere, farklı ölçeklerde üretilen planlar için sosyo-ekonomik özellikleri de kapsayan altlıklar sağlamaktadır. Demografik çalışmalar ulusal ve uluslar arası kaynaklara dayandırıldığı gibi, özel araştırmaların düzenlenmesi ve uygulanmasıyla da yürütülmektedir.

Günümüzde nüfusu 12 milyonu aşan İstanbul'un; gerekli önlemlerin alınmaması ve nüfus artışının bugünkü hızla devam etmesi halinde 2025 yılında ulaşacağı nüfusu 22.037.990'dır. Ancak, mevcut ulusal nüfus artışı önümüzdeki yıllarda düşüşe geçirilerek 2045 yılında sıfıra indirilebildiği taktirde, İstanbul nüfusu Cumhuriyet'in yüzüncü yılında16.888.671'e ulaşacak ve 2025 yılında da 17.392.898 olacaktır. Anılan demografik büyüklük, yerleşme eğilimlerinin sınırları su ve orman alanlarından oluşan sürdürülebilirlik eşiklerinin artık daha fazla aşılmaması ve ekonomi-ekoloji dengesinin sağlanması ilkesi açısından da İstanbul için optimal bir boyutu yansıtmaktadır.

Doğal Yapı Grubu; Tarım Alanları ve Toprak, Orman Alanları ve Ekoloji, Yerbilimleri, Yeraltı Kaynakları ile **Çevre Sorunları** sektörlerinde faaliyet gösteren alt araştırma gruplarından oluşmakta olup, İstanbul İli'nin tüm doğal alanlarına ve yaşam destek sistemlerine ilişkin her ölçekte analiz ve sentez, değerlendirme ve öneri çalışmaları yürütmektedir.

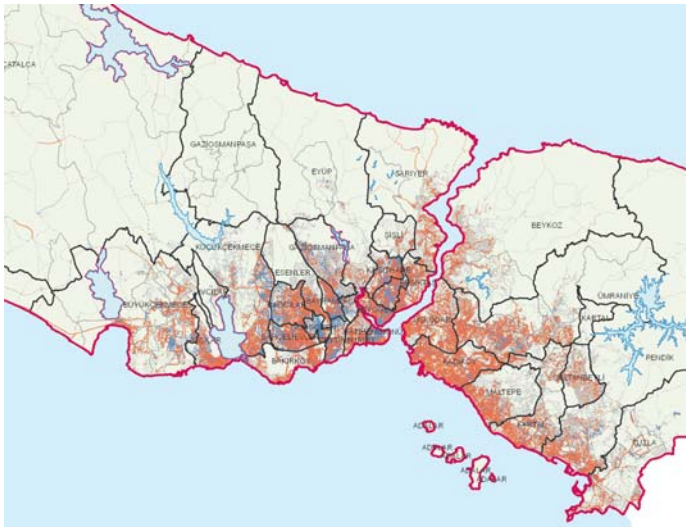
Tarım Alanları ve Toprak Araştırma Grubu arazi kullanma kabiliyet sınıflarının İstanbul İli bazında belirlenmesi; kırsal alanda yer alan tarım arazileri ve çayır-mera alanlarına ilişkin analitik veriler ile bu verilerin derlenerek İl'e bu verilerin ışığında kullanım ve üretim optimizasyonuna yönelik önerilerinin geliştirilmesi ve aynı zamanda meteoroloji, hayvancılık ve tarımsal işletmelere ait verilerin yorumlanarak sentez önerilerin üretilmesi görevlerini üstlenmiştir.

Orman Alanları ve Ekoloji Araştırma Grubu İstanbul Metropoliten alanı içindeki orman, flora-fauna kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla farklı özelliklere sahip biyotopların (ekosistemlerin) belirlenmesi, değerlendirilmesi ve tipler itibarıyla üretim, koruma ve kullanma ilişkilerinin saptanması, biyo-çeşitliliğinin korunması ve zenginleştirilmesi, orman içi rekreasyon ve turizm ile avcılık-balıkçılık faaliyetleri ve potansiyelleri konusunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Yerbilimleri Araştırma Grubu; jeoloji, jeomorfoloji, hidroloji (yerüstü suları), hidrojeoloji (yeraltı suları), mühendislik jeolojisi, deprem tehlikesi ve mühendislik sismolojisi disiplinlerinde çok yönlü çalışmalar gerçekleştirerek, İstanbul İli ve yakın çevresinde yerleşime uygun ve güvenli alanların seçimlerini yapmakta olup, kentin sağlıklı gelişim alanlarının saptanmasına katkıda bulunmaktadır.

Endüstriyel hammadde (kil, kömür, kuvars kumu, mermer, kuvarsit, bentonit, alüminyum ocakları vb.), agrega (mıcır, kum ve çakıl) ve enerji hammaddesi (doğalgaz vb) içeren ocaklar ile maden ve taş ocakları gibi çeşitli kaynaklara ilişkin analitik etüdler yapan *Yeraltı Kaynakları Araştırma Grubu*; İstanbul ve çevresindeki rezervlerin dikkatle araştırılması, bulunması, korunması ve bunların yapılaşma dışında tutulması yönünde çalışmalarda bulunmaktadır.

Çevre Sorunları Araştırma Grubu; başta su, toprak, hava ve gürültü kirliliği ile katı atıklar gibi İstanbul'da yaşanan çevre sorunlarına ilişkin araştırma çalışmalarını yürütmektedir. Bu çerçevede İstanbul'da yapılaşma tehdidi altında olan içme suyu havzalarının durumu öncelikli olarak ele alınmakta olup; sanayi, ulaşım ve ısınma gibi hava kirliliğine sebep olan faaliyetlerin durumu ile doğalgaz kullanımının etkileri ve hava kirleticilerin insan sağlığı üzerindeki etkileri incelenmektedir. İstanbul'da katı atık yönetimiyle ilgili olarak, atık toplanma yöntemleri, aktarma merkezleri, ayırma tesisleri ve düzenli depolama sahaları hakkında kapasite belirlemeleri yapılmakta ve ihtiyaçlar saptanarak öneriler geliştirilmektedir.

Ticaret ve Hizmetler Grubu, İstanbul'un ticari potansiyellerinin ortaya çıkartılması ve üretilen hizmetlerin kalitesinin arttırılması üzerine çalışmalarını sürdürmektedir. Üzerinde odaklanılan hizmet gruplarından ilki toplumsal hizmetler olup, bunlar; eğitim, sağlık hizmetleri, idari hizmetler, yeşil ve açık alanlar, spor alanları ve kültürel hizmetler gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Yaşam kalitesi ile doğrudan bağlantılı olan anılan hizmetler büyük oranda genç nüfusa sahip İstanbul'da gençlerin 21. Yy.'ın gerektirdiği donanımla yaşama hazırlanmaları için önem taşımaktadır.

İş hizmetleri kapsamında olmak üzere firmaların birbirlerine verdikleri hizmetler, İstanbul'un uluslar arası rekabet ortamında ve içinde bulunduğu bölgede liderlik konumuna yükselmesini sağlayacak olan hizmet türleridir. Bunlar; bankacılık, sigortacılık, holding yönetimi faaliyetleri, gayrimenkul yatırım danışmanlığı, reklâmcılık, yazılım faaliyetleri, hukuk danışmanlığı, mimarlık, mühendislik gibi teknik hizmetler olup, istihdam ve katma değer içindeki payları giderek artmaktadır.

İstanbul'da Merkezi İş Alanı'nın (MİA) desantralizasyonu anlamına da gelebilecek olan Alt-Merkezi İş Alanları'nın batıda Kağıthane, Alibeyköy, Bakırköy, İkitelli ve Silivri'de, doğuda ise Haydarpaşa, Üsküdar, Kadıköy, Kartal, Pendik ve Tuzla'da olmak üzere geliştirilmesine ilişkin çalışmalar Ticaret ve Hizmetler Grubu'nca ele alınmaktadır. Böylesine çok merkezli bir yapı içerisinde farklı kademelerde hizmet verecek merkezlerin gelecekte yüklenecekleri işlevlere göre daha geniş bir bölgeye, belirli iş kollarında uzmanlaşarak hizmet vermesi planlanmaktadır. Anılan çalışmalar, metropolde gerçekleştirilmesi düşünülen yeni yatırımlar yönünden olduğu kadar, buralara götürülecek altyapı yönünden de önem taşımaktadır.

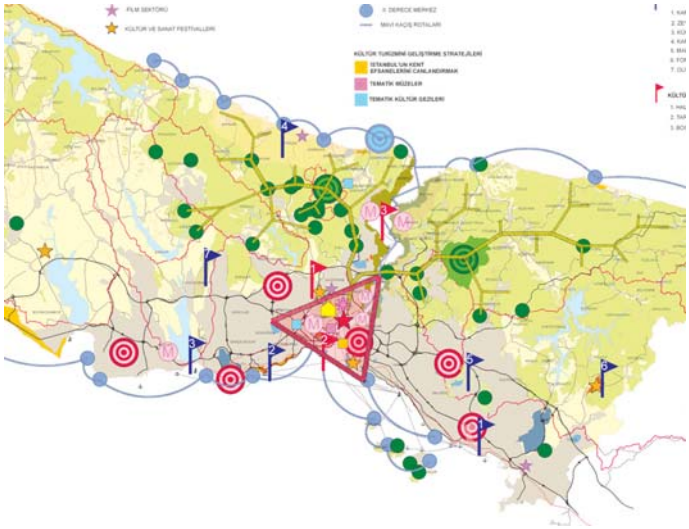

İstanbul Metropoliten Alanı'na yönelik planlama çalışmasında en önemli ve sürükleyici sektörlerden biri olan sanayi sektörüne ilişkin veri tabanının oluşturulması, gelişme eğilimlerinin ve sorunlarının saptanarak geleceğe ilişkin değerlendirmelerin yapılması konusunda çalışmalar **Sanayi Grubu** tarafından yürütülmektedir. Günümüzde İstanbul'da sanayi sektörünün payı %27'dir ve 1.250.000 kişilik işgücü bu sektörde çalışmaktadır. Ancak 20.Yy sonlarında, özellikle dünya kentlerinin sanayi üretim faaliyetlerinden uzaklaşarak, yenilikçi ve yaratıcı üretim ve hizmet faaliyetlerinde yoğunlaşması, İstanbul Metropoliten Alanı'nda sanayi sektörünün küresel bakış açısından tüm verileriyle ve detayıyla değerlendirilmesini önemli hale getirmektedir. Bu kapsamda, sanayi sektörü ve faaliyetlerinin zaman içinde gösterdiği değişim, yerseçim kararlarında etkili olan faktörler, alt sektörlere yönelik yatırımcı eğilim ve talepleri gibi konular; Sanayi Grubu'nca üzerinde yoğunlaşılması gereken odaklar olmaktadır.

Sanayi Grubu tarafından yapılan araştırmalar ve sentezler sonucu; (i) Dudullu, Kıraç, Bahçeşehir, Gürpınar ve Büyükçekmece *mevcut sınırlar içinde sağlıklaştırılacak sanayi alanları*, (ii) İkitelli Prestij Alanı, Zeytinburnu, Bayrampaşa, Kartal, Samandıra, Sarıgazi, Sultanbeyli, Silivri, Gaziosmanpaşa, Maltepe ve Kadıköy *sanayi işlevi farklılaştırılacak alanlar*, (iii) İkitelli OSB, Tuzla OSB, Dudullu OSB, Beylikdüzü OSB ve Tekstilkent *mevcut sınırlar içerisinde doygunluk düzeyi sağlanacak alanlar* olarak belirlenmiştir. Bu alanlarda istihdam düzeyinin ilerde ayni kalması önerilirken, İstanbul Metropoliten Alanı'nın yakın çevresinde yer alan Gebze, Çorlu ve Çerkezköy'de ise 375.000 kişilik işgücünün daha istihdam edilmesi öngörülmektedir.

Konut ve Yaşam Kalitesi Grubu'nun yürüttüğü çalışmaların amacı, İstanbul'da yerleşik alanın büyük bir bölümünü oluşturan konut alanlarının depreme karşı güvenli; doğal sistemlere, tarihi ve kültürel değerlere duyarlı; yaşam kalitesi yüksek alanlar olarak geliştirilmesi için gerekli hedef ve stratejilerin belirlenmesidir. Bu hedefleri belirlemek amacıyla konut alanlarında örneklem noktası olarak şeçilen binalarda 'yapılaşma analizi' ve 'yaşam kalitesi araştırması' olmak üzere iki özgün çalışma yürütülmektedir. Yapılan tespitler sonucunda, İstanbul'da farklı nitelikteki konut alanları özelliklerinin ve yaşam kalitesinin tüm metropoliten alana genellenebilecek biçimde değerlendirilmesi öngörülmektedir.

Söz konusu iki alan çalışmasına paralel olarak İstanbul'da plansız gelişen konut alanları, gecekondu alanları, ıslah planlı alanlar, yüksek yoğunluklu ve çevre kalitesi düşük alanlar gibi sorunlu bölgeler ile su havzalarında, dere yataklarında, orman alanlarında, tarım alanlarında ve jeolojik açıdan sakıncalı alanlarda gelişen konut alanları da ayrıca tespit edilmektedir. Yürütülen çalışmaların sonucunda İstanbul'da konut sektörü ve konut alanlarının gelişme stratejileri ortaya konmakta olup, konut alanı olarak gelişme potansiyeli olan alanlar saptanmakta ve sağlıksız konut alanlarında yeniden yapılanma önerileri üretilmektedir.

Kültür Endüstrileri ve Kültür-Turizm Grubu, küreselleşme süreci içinde rekabet edebilirliği en yüksek stratejik sektörlerden biri olarak kabul edilen kültür endüstrilerinin (yaratıcı sektörler) İstanbul'un ekonomik, toplumsal ve mekânsal profilinin yükseltilmesine ve kentin daha sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasında itici bir güç olarak kullanılmasına ilişkin stratejiler üretmek amacıyla çalışmalarını yürütmektedir.

Kültür endüstrileri, tarihi ve kültürel miras ile turizm birbirini besleyen ve birliktelikte sinerji yaratan yakın ilintili bileşenlerdir. Kültür endüstrileri; kültür turizmi için gerekli olan altyapının gelişmesine, çöküntüye uğramış kent parçalarının yeniden canlanmasına ve atıl kalan tarihi yapı stoku ile endüstriyel yapıların yeniden işlevlendirilmesine yönelik fırsatlar sunmaktadır.

Anılan faaliyetlerin kentlerin 'markalaşmasını' ve kültür turizmi açısından önemli bir destinasyon olma kapasitesini destekleyerek, turistlerin kalış sürelerinin uzamasına zemin yaratması ve tekrar gelmelerini sağlaması, Kültür Endüstrileri ve Kültür-Turizm Grubu çalışmalarının turizm altyapısı, sit alanları ve kültür endüstrileri olmak üzere üç kanaldan yürütmesini gerektirmektedir.

Bu çerçevede İstanbul için turizm faaliyetlerine ilişkin olarak geliştirilen ana strateji konuları (i) kentsel deneyim çeşitliliğini arttırmak, (ii) turizmin türlerini çeşitlendirmek ve (iii) turizm aktivitesini metropolün tümüne yaymak üzere üç ana konuya odaklanmakta olup; (i) turizm altyapısını güçlendirmek ve (ii) turizmi İstanbullu ile bütünleştirmek üzere iki tamamlayıcı stratejinin yanı sıra turizmde konaklama kapasitesinin geliştirilmesine ilişkin önerilerin oluşturulmasında Kültür Endüstrileri ve Kültür-Turizm Grubu tarafından gerçekleştirilmektedir.

Farklı gelir, eğitim ve kültür gruplarının yaşadığı İstanbul'un nüfusu, ülkede yaşanan bariz bölgesel farklılıklardan dolayı son çeyrek yüzyılda yaklaşık iki misli artmış ve yeni yerleşim birimlerinin, istihdam olanaklarının ve merkezi iş alanlarının doğmasına neden olmuştur. Ancak ulaştırma sistemi, anılan demografik büyümeye ve yapılaşmadaki bu artışa ayak uyduramadığından, İstanbul'un öncelikli çözüm üretilmesi gereken sorunlarının başında ulaşım gelmektedir. **Ulaşım Grubu**, İstanbul'da 'sürdürülebilir' bir ulaştırma sisteminin geliştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan kentsel ulaşım planını yapmak amacıyla 'ulaşım modeli'nin kurulması çalışmalarını üstlenen ve yürüten uzmanlardan oluşan bir gruptur.

Ulaşım Grubu'nun ana görevi; (i) 1/100 000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı ile 1/25 000 ölçekli İstanbul Büyükşehir Nazım İmar Plan çalışmaları kapsamında ulaşım altyapısı analitik etüt ve sentez çalışmalarının yapılarak ulaşım altyapısının değerlendirilmesi ile (ii) İstanbul'da ve çevresinde (Gebze ve Tekirdağ) yolcu ve yük hareketlerinin günümüz için tespit edilmesi ve geleceğe dönük planlama çalışmalarını içerecek olan İstanbul Ulaşım Ana Planı (İUAP) analitik etütlerinin ve model kalibrasyonunun yapılmasıdır.

Bu görev doğrultusunda; İstanbul'un tüm sosyal ve ekonomik aktivitelerinin sonucunda ortaya çıkan ulaşım talebi ve yolcu hareketliliğinin bir sistem yaklaşımı çerçevesinde ele alınmasında, üretilen 'arazi kullanım' plan ve kararlarının yaratacağı ulaşım talep ve hareketlerinin matematiksel olarak tanımlanmasında, mevcut ulaşım sorunlarının çözümü için düşünülen alternatiflerin sınanması ve önceliklendirilmesinde, toplu taşıma sistemi ve karayolu şebekesine yönelik iyileştirici müdahale sonuçlarının değerlendirilmesinde ve büyük ölçekli tekil kentsel yatırımların 'trafik etki analizleri'nin yapılmasında etkin olarak kullanılan, uluslararası standartlarda ve bilimsel olarak kabul edilebilir duyarlılıkla kalibre edilmiş bir ulaşım modelinin üretilmesi, Ulaşım Grubu'nca yürütülen çalışmaların ilk aşamasını oluşturmaktadır. Anılan aşamayı; kentin ulaştırma sistemine ilişkin olarak gözlemlenen sorunların, yetersizliklerin ve darboğazların belirlenerek, İstanbul'un ulaştırma sorunlarının çözümüne dönük Ulaşım Ana Planı çalışmaları izleyecektir.

Lojistik Grubu çalışmalarında ticaret ve sanayi sektörleri başta olmak üzere tüm sektörlerin daha hızlı, düşük maliyetli, esnek, standart ve kaliteli hizmet sunabilmeleri için gerekli ortamı hazırlamaya yönelik temel altyapının kurularak, İstanbul'un bir 'Lojistik Merkez' olmasını ve küresel rekabet avantajını arttırmasını hedeflemektedir. Türkiye'nin yıllık yaklaşık 30 milyar ABD Doları tutarındaki lojistik hareketlerinin %60'ı İstanbul'dan gerçekleştirilmekte olup; meyve ve sebze halleri, katı atık toplama merkezleri, nakliye ambarları, organize sanayi bölgeleri, perakendeciler, limanlar, konteyner depo alanları, TIR parkları, antrepolar, gümrükler, demiryolu işletmecileri ve uluslar arası taşımacılar İl'de yoğun bir lojistik trafiği yaratmaktadır.

Lojistik Grubu'nun yaklaşımı bölge ülkeleri düzeyinden başlayarak, Marmara ve yakın çevresindeki hareketleri de kapsamak üzere; ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla 'sürdürülebilir lojistik' anlayışı çerçevesinde değerlendirmelerde ve önerilerde bulunmaktır.

Dolayısıyla; (i) kentin ekonomik ve ticari gelişimi için; limanlar, demiryolları ve havaalanlarıyla birlikte uluslar arası bir lojistik merkez olabilmenin uygun altyapısını oluşturmak, (ii) yük taşıyan araç trafiğini düzenleyerek özellikle karayoluna bağlı lojistik hareketlerini demiryolu (Ro-La) ve denizyolu (Ro-Ro) sistemlerine yönlendirmek, (iii) verimlilik ve etkinliğin kazanılması amacıyla 'Lojistik Bölgeler' kurmak, (iv) lojistik yük hareketlerinin kente vermiş olduğu hava ve çevre kirliliği, gürültü ve kazalar gibi olumsuzlukları minimize etmek, (v) deprem ve sel gibi afet durumlarında lojistik destek akışına ilişkin planlar yaparak zaman kaybının neden olduğu can kayıplarını ortadan kaldırmak, Grub'un görev kapsamına dahil olan ana konuları arasında yer almaktadır.

İstanbul Metropolü için Lojistik Grubu'nca öngörülen ana strateji; karayoluna bağlı yük taşımacılığının demiryolu, denizyolu ve boru hatlarına kaydırarak, taşıma sistemleri arasında denge kurulması ve lojistik rekabet edilebilirliğin geliştirilmesi olup, bu doğrultuda kuzey ve güney Marmara arasında Ro-Ro hatlarının düzenlenmesi ile Avrupa'da Hadımköy ve Anadolu'da Tuzla olmak üzere kentin her iki yakasında kara, deniz ve demiryolu erişim yolları üzerinde birer 'Lojistik İhtisas Bölgeleri'nin oluşturulmasıdır.

Eşgüdüm ve Strateji Grubu; gerekli analiz çalışmalarının sektörler ve disiplinler arası bilgi alış-verişi ve eşgüdüm içinde yürütülerek sentez sonuçlarına ulaşılmasında ve yorumlamalarda gruplar ve aktörler arası uzlaşıların ve görüş birliklerinin sağlanarak planlama karar ve stratejilerinin ortaya konmasında rol oynamaktadır. Yürütülen sektörel çalışmaların ve yaklaşımların amaçlanan stratejik nitelikte bir planlamanın gerektirdiği çalışma ve yaklaşımlarla tam olarak örtüşebilmesi için gerekli bazı ek araştırmaların yapılarak, karar ve strateji üretme sürecinde bütüncüllüğün sağlanması Eşgüdüm ve Strateji Grubu'nun ilgi ve görev alanına girmektedir.

Çok aktörlü bir ortamda planlama karar ve stratejilerinin katılımcılık ilkesine dayandırılarak oluşturulması ve ortaya konmasının gereği, tartışmaya ve değerlendirmeye açık bir sürecin şeffaflıkla gerçekleştirilmesinin, önerilerin arkasındaki gerekçelerin eksizsiz ve tutarlı yaklaşımlarla karar vericilere sunulmasının ve bunların taraflar arasında kabul görmesinin sağlanmasıdır. Bu itibarla, Eşgüdüm ve Strateji Grubu'nun işlevinin; **İMP** bünyesinde yürütülen tüm sektör çalışmaları arasında bütüncüllüğün sağlanmasına olduğu kadar akademik, bürokratik, politik ve sivil toplum kesimlerinin görüş ve önceliklerinin de etik değerler ölçüsünde planlama önerilerinde içerilmesine ve kamu yararının gözetilmesine özen gösterilmesi olduğunu söylemek mümkündür.

İstanbul'un bugüne kadar sağlıksız ve kontrol dışı kentleşmesi sonucu ortaya çıkan sorunlarını saptayan, çözüm önlemlerinin geliştirilmesinde küresel ve bölgesel dinamikleri göz önüne alan, kentin sürdürülebilirlik ilkesine dayalı mekânsal gelişimi ve kalkınmasına yönelik planlama yaklaşımları oluşturan **Metropoliten Planlama Grubu**, 1/100 000 ölçekli İstanbul İl Bütünü Çevre Düzeni Planı ile 1/25 000 ölçekli İstanbul Metropoliten Nazım Planı'nı hazırlamakla görevlendirilmiştir.

Grub'un amacı; Avrupa Birliği uyum sürecinde yarışan metropoller çerçevesinde İstanbul'un rolünü tanımlayan, bölgesel ölçekte stratejik kararlar üreten, alt ölçekli planları yönlendiren, doğal ve tarihsel değerleri koruyan, yaşam kalitesini arttıran, deprem riskini değerlendiren, afete ve çevreye duyarlı yaklaşımlarla düzenli kentleşmeyi sağlayan, sektörel gelişme ve dönüşüm öneren üst ölçekli bir planın İstanbul için üretilmesi olmuştur. Haziran 2006 itibarıyla tamamlanan 1/100 000 ölçekli planın belirlediği ilke, politika ve hedefler ile alan kullanım kararlarını yansıtır 1/25 000 ölçekli plan Metropoliten Planlama Grubu çalışmalarının temel çerçevesini oluşturmaktadır.

Ayrıca, 1/5000 ölçekli çalışmaları **İMP** bünyesinde başlatılmış olan özel alan projelerinin değerlendirilmesi ve gerektiğinde bu çalışmaların üst ölçekte geliştirilen kararlar çerçevesine uyarlanması ile yerleşik alanlardaki sorunların çözümünün öncelikle ele alınarak, sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları içermek üzere buraların kapsamlı bir 'kentsel dönüşüm' anlayışıyla yönlendirilmesi de Metropoliten Planlama Grubu'nun sorumluluğunda yürütülmektedir.

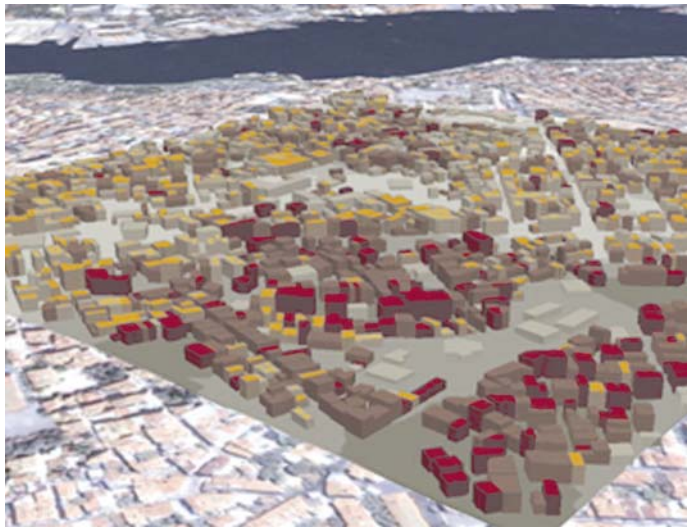

Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu İstanbul'un önemli odak noktalarındaki altyapı ve yaşam kalitesi yönünden sorunlu alanlarının dönüşüm ve yenileme projelerini planlamakta olup; yapılan çalışmalar, bu alanlarda gerekli süreçlerin başlatılarak kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ile yenilikçi, kimlikli ve çevreye duyarlı merkezlerin yaratılmasını amaçlamaktadır. Deprem riski altında bulunan Zeytinburnu gibi yerleşim alanları ile Yarımburgaz gibi altyapı ve kentsel donatı eksiklikleriyle standart altı gelişme göstermiş olan konut alanlarının dönüşüm projeleri anılan Grup tarafından hazırlanmaktadır. Tuzla, Kartal, Maltepe ve Küçükçekmece bölgesinde sağlıklı büyümeye olanak yaratmak üzere yeni konut alanları da ayrıca planlanmaktadır.

Dönüşüm projelerinin diğer bir bölümü ise, yenilenen teknolojiye ayak uydurmak ve teşvik edilen bölgelere taşınmak üzere Kartal ve Kağıthane'de yerleşik sanayi tesislerinin buralarını terk etmesi üzerine konumlandırılacak yeni işlevlere uygun tasarımların yapılmasını amaçlamaktadır. Söz konusu projelerin bir kısmı Grup içerisinde hazırlanırken, bir kısmı da yarışmalarla ve İstanbul'un doğu yakasında yeni bir merkez yaratmayı amaçlayan Kartal endüstri alanları dönüşüm projesinde olduğu gibi, uluslar arası mimarların katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Yine uluslar arası yarışmayla tasarımı gerçekleştirilen Küçükçekmece dönüşüm projesinin temel amacı ise, yerel ve kamusal kullanımlar için göl ile deniz arasındaki ekolojik dengenin yeniden sağlanması ve sürdürülebilir bir çözüm bulunmasıdır.

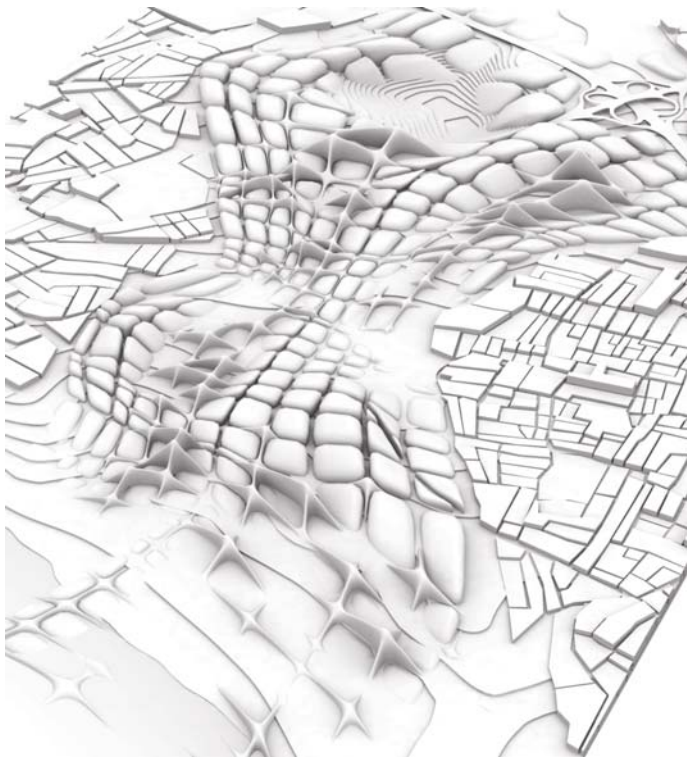
İstanbul'un her iki yakasında gelişmekte olan ve pek çoğunun kentsel merkezi bulunmaması nedeniyle birer yatakhane şehir görünümü yansıtan yeni yerleşmeler için (alt)merkezlerin oluşturulması da Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu'nun görevleri arasında yer almakta olup, Beylikdüzü Cumhuriyet Caddesi Kentsel Tasarım Projesi yarışması bu tür çalışmalara örnek teşkil etmektedir.

Coğrafi Bilgi Sistemleri **(CBS)** mekânsal verilerin toplandığı ve görüntülendirildiği grafik ve öznitelik bilgilerinin ilişkilendirilerek kullanıldığı; farklı bilgi kaynaklarından gelen verilerin bütünleştirilerek yönetildiği, analiz edildiği ve planlandığı; bilgi alışverişinde standardizasyon ve haritalar yardımıyla öznitelik verilerinin yer aldığı kombinasyonların sağlandığı bilgisayar destekli sistemlerdir. CBS teknolojileri, sayısal akıllı haritalar yardımıyla sorgulama amaçlı veritabanlarının ve istatistiksel analiz yöntemlerinin kullanılarak; bilginin sınıflandırılmasına, karşılaştırılmasına ve yeniden modellendirilmesine olanak yaratmakta olup, mühendislik uygulamalarının ve stratejik planlamanın yönlendirilmesini sağlamaktadır.

CBS Grubu sözkonusu teknolojilerin planlama sürecinde kullanılabilmesi amacıyla kurulmuş bir birim olup, **İMP** bünyesinde faaliyet gösteren çalışma ve sektör gruplarının ürettikleri verilerin düzenlenerek ortak bir merkezde toplanmasına hizmet etmektedir. Kullanılan ve üretilen verilerin entegrasyonu CBS Grubu'nca gerçekleştirilmekte ve ayrıca konumsal analizlere yönelik olarak veri işleme yazılımları ile kullanıcı ara yüz yazılımları hazırlanmaktadır. Gelişen teknolojiler incelenerek, bunların planlama süreci içerisinde değerlendirilmesine ilişkin Ar-Ge çalışmaları yapılmakta olup, veri üretim teknikleri ile veri standartlarının Avrupa Birliği standartlarına uygunluğunun sağlanabilmesi için gerekli çalışmalar da yürütülmektedir.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI'NIN İMP AÇILIŞ KONUŞMASI - 25 Mayıs 2005

İnsanın var oluşundan günümüze dek Dünya birçok yerleşim ve yönetim evrelerinden geçmiş olup, bu süreç halen de devam etmektedir.

İstanbul, tarihte üç büyük imparatorluğun merkezi olarak Dünya'yı etkilemiş ve konumunun yansıması olarak çeşitliliklerin ve farklılıkların yaşandığı bir kent olmuştur. Bu karakterini günümüzde de sürdüren İstanbul, çok kültürlülüğü ile adeta bir Dünya kolonisidir ve gerçek anlamda barışın asırlardır yaşandığı tek kenttir. Bulunduğu konum ve Türkiye'nin lokomotifi olması itibarıyla İstanbul'un; gelişme sürecindeki yanlışlıkları izale ederek, geçmişin zenginlikleri üzerine geleceğini adımlaması gerekmektedir.

Bu sebeple, İstanbul'un sadece kendi fiziki boyutları ile sınırlı tutulmayıp; bölgesel ve ülkesel ölçeklerde, hatta Avrupa kentlerini de etkileyeceği göz ardı edilmeyerek, küresel ölçekte ele alınması gerekmektedir. Zira; Torino'nun 'image maker'ı mimar Paolo Verri ile Fransa eski Kültür ve İletişim Bakanı ve TV5'in Başkanı Jean-Jacques Aillagan; **"İstanbul Avrupa'nın geleceğini en fazla etkileyecek şehir"** demektedir.

Paris, Barcelona, Londra, Şangay, Pekin, Tokyo, Seul, Pusan ve Moskova gibi gelişmiş ve gelişmekte olan kentlerin gelişme süreçlerini kurgulayan Kent Plan Atölyeleri varken, maalesef İstanbul bu sürece girmemiştir.İstanbul'un bugünkü problemlerinin tümü plansız şehirleşmeden kaynaklanmıştır. Prost'un hayalleri dışında bakış getirilememiş, 1995 yılında yapılan plan ise iptal edilmiştir. İnanmak mümkün değildir ama; İstanbul'un ne geçmiş, ne şimdiki ne de yakın veya uzak projeksiyonu ve planı vardır. Amacımız, İstanbul'un geleceğini plan ile kurtarmaktadır.

İstanbul Metropoliten Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP) gelişigüzel gelişen bir İstanbul yerine, 12 milyonluk nüfusunun gelecekte daha da artacağını hesaplayarak, geçerli planlama yaklaşımlarını üretmek için kurulmuştur.

Eski dönemlerde olduğu gibi 'hazırlayan', 'onayan', 'eleştiren', 'iptal ettiren' diye taraflar olmayacak, tam bir konsensüs sağlanacak ve tüm aktörler tamamen İstanbul'un marifetleri doğrultusunda bir araya gelecektir. Çevre ve Orman Bakanlığı ile yaptığımız protokol gereği üzerinde çalıştığımız Çevre Düzeni Planı'nın, 5216 sayılı Yasa gereği 1/25.000 ve 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planları'nın, İstanbul'un bölgesi içerisinde stratejik gelişim planlarının hazırlanması İMP bünyesinde yürütülmektedir.

Böylece İMP; geleceğin İstanbul'unun projeksiyonunu hazırlarken, olağanüstü dinamizm ile büyüyen şehrin ihtiyaçlarını karşılamakta rol oynayacaktır. Plan süresi içerisinde verilecek önemli kararlar, bu Merkez'de değerlendirildikten sonra alınacaktır. İstanbul; tarihi korunan ve geçmişin ruhunu zedelemeyen 21. yy yapıları ile gelecekte yaşatılacaktır.

Bundan sonra her Başkan kendi vizyonu ve süresi ile sınırlı kararlar almayacak, 20-30 yıla uzanacak sürecin parçası olacaktır. Şu anda 500 civarında olan İMP çalışanlarının sayısı daha da artacaktır. Bunu şehrimiz, ülkemiz ve geleceğimiz için yapmak zorundayız. Acele etmemeliyiz ama çabuk olmalıyız, çünkü Dünya hızla değişmekte ve gelişmektedir.

Dünya'yı etkileyen ve varlığı artık göz ardı edilemeyen İstanbul'un gelişme ivmesini arttırmak hepimizin görevidir diye düşünmekteyim ve kent adına herkesin katkılarını beklemekteyim.

Saygılarımla…

Dr. Mimar Kadir TOPBAŞ